

Plan daltoński

Dlaczego 4-letnie dzieci w Holandii nie boją się szkoły?

Od 3 lat, czyli od czasu, kiedy poznałam zasady pedagogiki planu daltońskiego, jestem jego gorliwą propagatorką i fanką. Dla wszystkich zainteresowanych prowadzę wraz z moim mężem portal www.plandaltonski.pl, na którym zamieszczam różne informacje związane z tym rozwijającym się od prawie 100 lat nurtem edukacyjnym. Kiedy widzę w mediach rozpacz rodziców i niektórych osób – często zawodowo związanych z edukacją – i słyszę ich wypowiedzi na temat wcześniejszego rozpoczęcia nauki szkolnej przez 6-latki, zaraz stają mi przed oczami 4-letnie dzieci w daltońskiej szkole, które nieraz miałam okazję odwiedzać. Nie wszystkie holenderskie szkoły tak wyglądają i pracują takim systemem, ale wszystkie 5-letnie dzieci objęte są obowiązkiem szkolnym od 1985 r., kiedy Holandia przechodziła dużą reformę edukacji.

Co mnie ujęło w tym sposobie życia? **Samodzielność, odpowiedzialność, współpraca** – to 3 główne kierunki tego nurtu. Przede wszystkim oduczamy dziecko myślenia, że wszystkie problemy rozwiązuje „jego pani” – bardzo mądrze została tutaj zastosowana zasada odroczonej uwagi, dzięki której to dziecko próbuje rozwiązać problem – najpierw samodzielnie, następnie z kolegą, a potem z grupą. Dopiero na samym końcu tego łańcuszka stoi nauczyciel. Jakby się nad tym dobrze zastanowić, to wręcz przeciwny kierunek niż ten, którego nas uczono, kiedy to opiekun dziecka starał się w pierwszej kolejności nieść pomoc w potrzebie.

Obrazki z zadaniami

Kolejną magiczną i niezwykłą techniką ułatwiającą organizację czasu jest wprowadzenie kodowania: dni tygodnia, zadań oraz poszczególnych etapów zajęć w ciągu dnia. W ten sposób dziecko bardzo szybko wchodzi w świat pojęć abstrakcyjnych, takich jak kolejne dni tygodnia i ich położenie względem siebie, pojęcie długości

czasu zaznaczane na specjalnym, kolorowym zegarze, planowanie czasu pracy i wykonywanie przydzielonych obowiązków. Oczywiście ktoś, kto przeczyta te słowa, pomyśli: „bajka”, ale do wszystkiego należy podchodzić, stosując zasadę małych kroków. Tylko wówczas nasza systematyczna praca przyniesie zamierzone efekty.

Plan dnia – czynności

To, co ujmuję mnie najbardziej w pedagogice planu daltońskiego, to zdrowa współpraca w zespole – tu nie jest ważne, kto jest najlepszy, bo cała grupa pracuje na swój wynik. Rywalizacja może przebiegać jedynie między grupami, a nie ich członkami, a to ważna różnica w czasach, kiedy większość rodziców nastawiona jest tylko na swoje dziecko. Zgodnie z przyjętymi przez plan daltoński zasadami dzieci zmieniają swoje grupy czy pary – wszystko jest wizualizowane tak, aby mówić jak najmniej rzeczy zbędnych, w myśl zasady „Zapytaj trzech, zanim zapytasz mnie”. Najtrudniejszy jest początek innego sposobu myślenia i przekonanie do zmian kadry pedagogicznej. Wszystkie zmiany należy bowiem zaczynać od siebie – dalej potoczy się już samo, kiedy zobaczymy efekty, które najbardziej motywują do dalszych działań. Co najważniejsze, plan daltoński nie jest sztywnym systemem – on zmienia się w zależności od grupy, z jaką się pracuje, warunków oraz kreatywności nauczyciela.

Anna Sowińska

Dyrektor pierwszej w Polsce szkoły podstawowej z certyfikatem Dalton International School, SP ABiS „Szkoła dla dziecka” w Łodzi

okiem praktyków

Zaskoczenie i pierwsza myśl: „To działa!”

Koncepcja edukacji według planu daltońskiego, stworzona na początku XX w. przez Helen Parkhurst, jest szeroko rozpowszechniona w nauczaniu elementarnym (od 4 do 12 r.ż.) w Austrii, Holandii, Republice Czeskiej, Wielkiej Brytanii, Australii, Korei, Tajwanie, Chile, Japonii i w Stanach Zjednoczonych. W Polsce szkoły tego typu funkcjonowały jedynie przed II wojną światową. W 2007 r., po wielu latach, edukacja daltońska pojawiła się u nas ponownie. Polski Komitet Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP nawiązał współpracę z holenderską fundacją Dalton International, której efektem było zorganizowanie w różnych miastach w Polsce cyklu konferencji nt. planu daltońskiego i jego funkcjonowania w szkołach i przedszkolach.

Plan daltoński, zmodyfikowany i upowszechniany przez Dalton International, jest doskonałym sposobem uczenia dzieci samodzielności, odpowiedzialności oraz umiejętności współpracy. W kwietniu 2011 r. dwa polskie przedszkola otrzymały międzynarodowy certyfikat placówki daltońskiej – Przedszkole nr 31 w Warszawie oraz nasze Przedszkole Publiczne nr 16 w Ostrowcu Świętokrzyskim, w których wprowadzona została ta koncepcja. Nasze doświadczenia w tym zakresie nie są jeszcze zbyt duże, ale widoczne są już pierwsze efekty pracy.

Wdrażając przez ostatni rok nowe metody w grupach dzieci 4–6-letnich, przyglądałyśmy się bacznie naszym wychowankom: jak funkcjonują, czego się uczą, jakie są skutki naszej pracy oraz jak patrzą na to rodzice. Nauczycielki same były zaskoczone postawą dzieci. Wielokrotnie podkreślały, że przedszkolaki stają się o wiele bardziej samodzielne. Powierzenie im odpowiedzialności za wykonanie zadania skutkuje samodyscypliną, pilnowaniem wywiązywania się z przydzielonych obowiązków. Nauka kooperacji owocuje rozwijaniem się u dzieci poczucia odpowiedzialności nie tylko za siebie, ale także za zespół. Przedszkolaki stają się bardziej opiekuńcze w stosunku do swoich kolegów i jeśli widzą taką potrzebę, chętnie służą innym swoją pomocą. Stają się także bardziej aktywne, wykazują większą inicjatywę, co zauważają w domu również rodzice.

Co więcej, same dzieci starają się zainteresować rodziców swoją pracą i obowiązkami w przedszkolu, w domu rozmawiają na ten temat z dorosłymi i chętnie prezentują w przedszkolu tablice zadań: co już zrobiły w danym tygodniu, a co jeszcze powinny wykonać. Zwizualizowane instrukcje dają im poczucie wiedzy na temat tego, co robią, bez zbędnego tłumaczenia i werbalizmu. Dzieci są świadome procesu edukacyjnego, do którego podchodzą bardziej entuzjastycznie i odpowiedzialnie.

Obrazki z obowiązkami

Od początku naszej pracy bardzo przemawiającym do nas przykładem jest sytuacja w jednej z grup dzieci 6-letnich, która mocno utwierdziła nas w skuteczności planu daltońskiego. Zawsze w każdy poniedziałek nauczycielki wprowadzają przedszkolaki w temat tygodnia i przydzielają zadania na najbliższe dni. Pod koniec tygodnia pani zaprosiła dzieci po obiedzie na obejrzenie bajki. Wtedy dwie dziewczynki zgłosiły się i powiedziały, że nie mogą iść na bajkę, ponieważ mają do wykonania jeszcze dwa zadania, a już jest koniec tygodnia – wróciły więc do sali i zabrały się do pracy. Jakież było nasze zaskoczenie i pierwsza myśl: „To działa!”. Praca systemem daltońskim zaczyna więc przynosić widoczne efekty.

Obecnie zaistniała spora szansa upowszechnienia w Polsce tej wykorzystywanej na świecie koncepcji. Poza konferencjami z udziałem gości z Holandii, które miały miejsce do tej pory w naszym kraju, powstało Polskie Stowarzyszenie Dalton, mieszczące się w Przedszkolu Publicznym nr 16 w Ostrowcu Świętokrzyskim. Jego zadaniem jest popularyzowanie edukacji daltońskiej, szkolenie i wspieranie nauczycieli w tym zakresie oraz nadawanie certyfikatów szkołom i przedszkolom pracującym w tym duchu.

Katarzyna Dryjas

Dyrektor Przedszkola Publicznego nr 16, Prezes Polskiego Stowarzyszenia Dalton

Zdjęcia pomocy dydaktycznych do planu daltońskiego pochodzą ze sklepu internetowego Alter Edukacja.